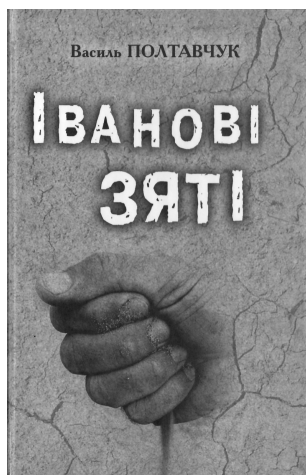

*Олена Мізінкіна***ХУДОЖНІЙ СВІТ ВАСИЛЯ ПОЛТАВЧУКА,
АБО ПОВЕРНЕННЯ ДО «ЛЮДСЬКИХ ГНІЗД»****Рец.: Полтавчук В. Іванові зяті : оповідання / Василь
Полтавчук. — Одеса : Астропринт, 2013. — 200 с.**

Нещодавно побачила світ чергова збірка оповідань одесита, літературознавця, члена Національної спілки письменників України Василя Полтавчука. Нову книгу письменника склали 18 оповідань, останнє з яких — «Іванові зяті» — номінувало її. Думаю, не випадково у заголовок винесено назву оповідання, що завершує збірку. «Іванові зяті» — про сучасність, про актуальні проблеми сьогодення. Об'єктом зображення є звичайна українська родина. Діють персонажі трьох поколінь. На перший план

виступають стосунки батьків і дітей, а звідси — і непорозуміння та несподіванки. В образах дітей — три дочки-студентки вищих навчальних закладів (Надія, Наталка, Іванна), які неприємно вразили батьків (Гандзю та Івана) своїм вибором наречених. Зазначимо, що автору вдалося тонко й водночас точно окреслити психологічні стани головних героїв, можливо з огляду на те, що й сам є викладачем вузу та батьком двох доньок.

Оповіді збірки об'єднує тема сім'ї, продовження роду, домашнього затишку, укладу та звичаїв, того, на чому тримається суспільство. Тематика «людських гнізд» (як означив родинні осередки Іван Притупа з «Другого фронту») є традиційною в українській літературі і твори В. Полтавчука яскраво це засвідчують у XXI столітті.

В оповіданнях письменника порушуються вічні (а тому й завжди на часі) теми добра і зла, людяного і нелюдського («Безвідмовний Михтодь», «День народження», «На березі річки»), миру і війни («Заповітне поле», «Другий фронт», «Зустріч», «Руса коса до пояса»), батьків і дітей («Даник», «Іванові зяті», «Хліб від зайця»), села і міста («Продається хата»), родини і соціуму («Звичай наших жінок», «Коли настає осінь»).

Невдовзі будуть відзначати сімдесят років з часу закінчення Великої Вітчизняної війни, що залишила непроминальний слід в історії нашого народу. Мабуть, не випадково й розпочинають збірку оповідання про людяність в період війни та по ній. Саме екстремальні ситуації (з-поміж таких є війна) виводять на поверхню усі приховувані і контрольовані зазвичай свідомістю риси характеру, погляди, переконання. Вчинки персонажів «Другого фронту» (Тимка, тітки Ганни, Насті) красномовно увиразнюють той непростий паралельний фронт, який переживали жінки і діти на селі. Спогади про війну, осмислення її нащадками, понівечені долі і «розбиті душі, що вже нікому не під силу стулити їх до купи» [1, с. 51] переплелися у «Заповітному полі», «Зустрічі», «Русій косі до пояса».

У центрі більшої частини оповідань — всеохопна, всеперемагаюча, незбагненна і вічна любов. Святе почуття різних за віком людей відтворено у «Баламуті». Автор ніби порівнює тих, які «і зсохлись уже, і згорбилися, а одне до одного так і не збайдужіли» [1, с. 79] та молоду дівчину, в якій очі «зацвіли ясно-блакитно, і вся вона стала схожою на птаху, що поривається у небо, у далекий політ, бо в цьому її щастя, бо лиш заради цього і живе» [1, с. 81]. Не залишить нікого байдужим і вчителька Любина («Ім'я любові»), яка лише за один погляд коханого ладна в хуртовину вмовляти довести її до потягу та «півзарплати вгатити». Виправдовує себе і символічна назва оповідання «Голубка». «Душа до роботи чутлива», але завжди присмучена Ганна, «хоч виду не подавала. Все жартами відбувалася, смішками, і лише пильніше приглянувшись, можна було запримітити в її очах затаєний біль, смуток, які не по-

лишали її навіть тоді, коли сміялася» [1, с. 35], а все тому, що вже тридцять шосту весну виглядала з фронту свого Миколу. Схожа на ластівку Ксеня («Базарний день»), яка прагне «виратись із невидимих сітей» життєвих обставин. Це з чоловіком (якому й імені не має) їй важко («зів'яли її крила»), а з Петром — «відчула, як стало легко, мовби скинула з плечей важкий клумак, як все дужче оволодіває нею бажання тихої довірливої розмови, празниковості, якої — бо робота в хазяйстві — не випадало їй навіть у неділю» [1, с. 140]. «Заніміла душа» і стала схожою на «прибиту несподіваним морозом осінню квітку» [1, с. 178] Вікторія з «Розлюбленої». Життя навчило жінку «відстоювати себе і свій бізнес, і вона діяла швидко й рішуче», і була б вона щаслива з Вадимом у їхньому будинку-«гнізді», якби не була такою нещасною через зраду чоловіка. Бо «якби могла, підняла б тіло услід за душею і полетіла б нестримно, як птаха, понад містом, через лиман...» [1, с. 185]. Саме через образи птахів передано прагнення, сподівання, непрості долі жінок — героїнь оповідань.

Антропологічна проблема, порушена у книзі Полтавчука, ще раз підтверджує аксіому про головне завдання літератури — зображення і пізнання людини. Оповідання пронизані питаннями моральних цінностей, людяності, духовності, взаємоповаги, життєвої правди.

Для стилю художніх творів Полтавчука є характерними лаконічні речення, несподіваний фінал-розв'язка та близькість до народного світовідчуття. Народнопоетичність оповідань досягається не тільки завдяки змалюванню картин життя мешканців сільської місцевості (з якою автор добре обізнаний, бо й сам виріс у селі), використанню типового ономастикону, а насамперед завдяки відображенню внутрішнього світу героїв, їх поглядів, проблем, переживань. Немає у художніх текстах прозаїка філософських узагальнень, але їх сам для себе робить читач.

Вражає символічне зображення на обкладинці книги, яке виражає ідейний задум автора. На фоні потрісканого ґрунту — рука, що пропускає крізь пальці пісок (чи землю?), може представляти натруджені руки персонажів оповідань. А може

бути рукою письменника, який вже багато років пропускає крізь себе і невтомно пише про ті крупини життя, що хвилюють усіх.

Оповідання В. Полтавчука — про життя-буття, яким воно є, з його позитивними і негативними виявами. Спокійна, некваплива манера оповіді, без постмодерних хитросплетінь, не вимагає дешифрування та розкодування змісту. А тому оповідання легко читаються і зрозумілі для різних верств населення. Письменник звертає наші погляди до основи основ, до сім'ї, порушує антропологічні проблеми, що як ніколи доречно і необхідно для сучасного «розбезченого» технічним прогресом і глобалізацією реципієнта.

Переконана, твори Василя Полтавчука спонукають до роздумів, переосмислення вже усталеного; історії героїв — сентиментальні і реалістичні водночас — викликають неабиякі емоційні переживання, несподівані сентенції, торкають найтонші, найпотаємніші і найвразливіші струни душі читача. Отже, запрошуємо у такий знайомий і близький, повчальний і людський художній світ Василя Полтавчука!

ЛІТЕРАТУРА

1. Полтавчук В. Іванові зяті : оповідання / Василь Полтавчук. — Одеса : Астропринт, 2013. — 200 с.

Стаття надійшла до редакції 3 березня 2014 р.